

Uddannelserne i årets løb

Folketingsåret 2004-2005

Af Signe Holm-Larsen

Folketingsvalg og skift på undervisningsministerposten	116
Uddannelser i verdensklasse	118
Hvad året også bragte	119
Øget regelstyring i folkeskolen	120
10. klasse – en rigtig hovedpine	122
Fremme af en evalueringskultur i folkeskolen	122
Afgangsprøver obligatoriske og individuelle	124
Friskolerne, skolefrihed og tilsyn	126
Et nyt gymnasium tager form	128
Fælles kanon for gymnasiet og folkeskolen	130
Erhvervsuddannelserne – praktikpladser og mesterlære	131
Pædagoguddannelserne og praktikspørgsmålet	133
Læreruddannelsen – rekruttering og frafald	133
CVU'er, University colleges og universiteter	135
Andre lovændringer mv.	136

Skal – skal ikke? I dette tilfælde skifte navn på en så traditionsrig artikel som »Skolen i årets løb«. Efter lange overvejelser blev det til et ja. Denne artikel har som hovedformål at give et overblik over de ændringer inden for uddannelsessystemet, som Folketinget vedtager, og de aktiviteter og hændelser, som i øvrigt præger uddannelsessystemet i årets løb.

Det har i en længere periode været en målsætning for lovgivningen på uddannelsesområdet at skabe sammenhæng mellem de forskellige niveauer og se fx folkeskolen som et ganske vist basalt element, men også som et introducerende led i det enkelte individs livslange uddannelse. Sidste år tog udgiverne af denne årbog konsekvenserne heraf ved at gennemføre et navneskifte fra »Selskabet for Dansk Skolehistorie« til »Selskabet for Skole- og Uddannelseshistorie«. ¹ Nu følger denne artikel i samme spor.

Folketingsvalg og skift på undervisningsministerposten

Folketingsåret bragte et tidligt folketingsvalg. Valget fandt sted 8.2. 2005, og den nye regering var klar ti dage efter. Rokaden bragte Bertel Haarder tilbage til Undervisningsministeriet, som han ledede 1982-93 under Schlüter-regeringen, mens den

tidligere undervisningsminister Ulla Tørnæs blev udviklingsminister. Bertel Haarder var rigtig glad for at være tilbage efter, hvad han i sin »overdragelsestale« i Undervisningsministeriet kaldte »12 års genopdragelsesrejse til Europa, Europaministeriet og Integrationsministeriet«, og han forsikrede personalet om, at han var »blevet mere voksen. Måske mere professionel – i hvert fald blødere og mere venlig. Men målene skal selvfølgelig nås«. ² Ved samme lejlighed medbragte han en ny departementschef: Niels Preisler, som kom fra departementschefstillingen i Integrationsministeriet.

Uddannelsesudvalgets sammensætning ved nedsættelsen

<i>Medlemmer i 1. samling 6.10.2004:</i>		<i>Stedfortrædere:</i>	
1. Else Winther Andersen (V)	1-4	Hanne Severinsen (V)	Leif Mikkelsen (V)
2. Gitte Lillelund Bech (V)			
3. Christian Lund Jepsen (V)			
4. Tina Nedergaard (V)			
5. Louise Frevert (DF)	5-6	Birthe Skaarup (DF)	Søren Krarup (DF)
6. Karina Sørensen (DF)			
7. Helle Sjelle (KF)	7-8	Knud Erik Kirkegaard (KF)	
8. Else Theill Sørensen (KF)			
9. Bodil Kornbek (KD)	9	Helga Moos (V)	Torben Hansen (S)
10. Carsten Hansen (S)	10-14		
11. Bjarne Laustsen (S)			
12. Pernille Blach Hansen (S)			
13. Lene Jensen (S)			
14. Thomas Adelskov (S)			
15. Aage Frandsen (SF)	15	Morten Homann (SF)	
16. Margrethe Vestager (RV)	16	Marianne Jelved (RV)	
17. Pernille Rosenkrantz-Theil (EL)	17	Anne Baastrup (SF)	
<i>Formand:</i> Else Winther Andersen (V)			
<i>Næstformand:</i> Margrethe Vestager (RV)			

<i>Medlemmer i 2. samling 23.2.2005:</i>		<i>Stedfortrædere:</i>	
1. Troels Christensen (V)	1-5	Kurt Kirkegaard Jensen (V)	Hanne Severinsen (V)
2. Anne-Mette Winther Christiansen (V)			
3. Britta Schall Holberg (V)			
4. Tina Nedergaard (V)			
5. Ellen Trane Nørby (V)	6-7	Karin Nødgaard (DF)	Mia Falkenberg (DF)
6. Louise Frevert (DF)			
7. Søren Krarup (DF)			
8. Carina Christensen (KF)	8-9	Pia Christmas-Møller (KF)	Per Ørum Jørgensen (KF)
9. Allan Niebuhr (KF)			

<i>Medlemmer i 2. samling 23.2.2005:</i>	<i>Stedfortrædere:</i>
10. Bjarne Laustsen (S)	10-13 Anne-Marie Meldgaard (S)
11. Carsten Hansen (S)	Lene Jensen (S)
12. Pernille Blach Hansen (S)	
13. Thomas Adelskov (S)	
14. Margrethe Vestager (RV)	14-15 Elisabeth Geday (RV)
15. Bente Dahl (RV)	Charlotte Fischer (RV)
16. Pernille Vigsø Bagge (SF)	16 Anne Baastrup (SF)
17. Pernille Rosenkrantz-Theil (EL)	17 Torben Hansen (S)
<i>Formand:</i> Carina Christensen (KF)	
<i>Næstformand:</i> Margrethe Vestager (RV)	

Finansloven for 2005, 1. samling, gav uddannelsesområdet høj prioritet, lige fra folkeskole til efteruddannelse af kortuddannede og ældre. Det gav penge til de 60-64-åriges efteruddannelse, stipendieordninger for højt kvalificerede udenlandske studerende og tilskud til praktikpladsopsøgende arbejde for tosprogede elever mv. Fem love blev vedtaget i 1. samling, alle af finansiell karakter³. Det drejede sig bl.a. om ændringer i Statens Voksenuddannelsesstøtte (SVU) og om fripladstilskud i SFO.

Uddannelser i verdensklasse

Det var det udtryk, statsministeren betjente sig af i sin åbningsredegørelse i 2. samling 24.2.2005, da han omtalte målene for uddannelsesområdet.⁴ Og han fortsatte: »Målet er, at eleverne i folkeskolen bliver blandt verdens bedste til læsning, matematik og naturfag, at mindst 95% af de unge får en ungdomsuddannelse i 2015, og at mindst 50% af en ungdomsårgang får en videregående uddannelse i 2015«.

Åbningsredegørelsen afspejlede selvsagt regeringsgrundlaget, som allerede fra første færd har præget regeringens udspil, som må forventes at slå igennem med fuld styrke i folketingsåret 2005-06. Hvad dette kan komme til at betyde for de enkelte uddannelsesniveauer, uddybes i de enkelte afsnit af denne artikel.

Således tog finansloven for 2005, 2. samling, hul på en lang række initiativer, som var omfattet af regeringsgrundlaget *Nye Mål*.⁵ Det fokuserede i høj grad på uddannelsesområdet og annoncerede ændringer på stort set alle niveauer: Et af de gennemgående temaer var øget faglighed i folkeskolen, realiseret bl.a. gennem udformning af en handlingsplan for læsning og test i adskillige fag på flere niveauer, et krav om, at børnehaveklassen skal være undervisningspligtig, om obligatoriske afgangsprøver efter 9. klasse, øget praksisorientering i 10. klasse, øget faglighed i pædagoguddannelsen samt en styrkelse af både grund- og efteruddannelse af folkeskolelærere.

En nyskabelse er *Globaliseringsrådet*.⁶ Rådet, der ifølge sit kommissorium skal »rådgive regeringen om en samlet strategi, som skal ruste Danmark til at blive et førende vækst-, viden- og iværksættersamfund«, er bredt sammensat af repræsentanter fra fagforeninger og erhvervsorganisationer og personer fra uddannelses- og

forskningsverdenen. Statsminister Anders Fogh Rasmussen er formand for rådet og økonomi- og erhvervsminister Bendt Bendtsen næstformand.

Til at betjene rådet nedsatte regeringen samtidig et ministerudvalg, som består af statsministeren (formand), økonomi- og erhvervsministeren, finansministeren, undervisningsministeren og ministeren for videnskab, teknologi og udvikling. Andre ministre deltager på ad hoc basis. Hertil hører et sekretariat bestående af medarbejdere fra de fem ministerier. Ministerudvalget skal komme med forslag til prioritering – og dermed også omprioriteringer – af de 10 mia. kr., som regeringen vil afsætte frem til 2010 til styrket uddannelse, forskning, innovation og iværksætteri.

Oprettelsen af rådet kommenteres således af Tim Knudsen, professor i statskundskab ved Københavns Universitet:⁷ » Etableringen af Globaliseringsrådet må ses som et forsøg på at styre politikudviklingen i Danmark direkte hen over statsministerens bord«. Og han fortsætter med hensyn til rådsmedlemmernes handlemuligheder: »De sidder der altså ikke på grund af deres begavelse, men på grund af deres magt. Når de først er taget i ed med hensyn til en række politikker, bliver det meget svært for alle andre at komme til«. Han vurderer tillige, at »en følge kan blive, at fagministerierne sættes mere eller mindre ud af spillet som politikdannere... Store ministerier som Undervisningsministeriet og Socialministeriet bliver mere og mere reduceret til ekspeditionskontorer for regeringsledelsen og den overordnede strategi«.

Som man ser, er Globaliseringsrådet et magtfuldt strategisk redskab til koordinering af sektorministerielle initiativer, ikke mindst når man tager statsministerens formandskab for rådgivning til egen regering i betragtning. Allerede 18.-19.8.2005 var folkeskolen på rådets dagsorden med emner som et løft af det faglige niveau, en styrkelse af kreativitet og iværksætterlyst, en bedre og stærkere ledelse, ændringer i læreruddannelsen, læring i dagpasning og skolefritidsordninger og en tydeliggørelse af forældrenes ansvar for børnenes læring.

Hvad året også bragte

Foråret 2005 var på ny forum for *overenskomstforhandlingerne* på uddannelsesområdet. Atmosfæren var i betydelig grad præget af de kommende kommunesammenlægninger januar 2007, som man fra arbejdsgiverside ikke ønskede kompliceret af vanskeligheder i overenskomstforhandlingerne. Man forhandlede efter den såkaldte omvendte model, idet de enkelte organisationer og arbejdsgiverne indledte forhandlingerne, inden KTO⁸ kom på banen. Et af formålene med denne model var at give de forskellige organisationsområder mulighed for at aftale deres egen lønmodel med hensyn til »ny løn«. Blandt resultaterne var, at alle kommunale og amtslige ansatte bortset fra enkelte chefgrupper pr. 1. april 2005 rykkede et løntrin op. Overenskomstforhandlingerne var i øvrigt historiske ved, at forhandlingsresultatet i Danmarks Lærerforening blev anbefalet af en 100% enig hovedbestyrelse. Det blev da også nævnt på lederplads i Folkeskolen, at det er 30 år siden, noget sådant sidst er sket.⁹

Året bragte også en livlig debat om *karakterskalaen*,¹⁰ fremkaldt af den af regeringen nedsatte karakterkommission, som bl.a. anbefalede, at den velkendte ti-trins 13-skala fra 1963 erstattes af en syv-trins skala med følgende trin: -3, 0, 2, 4, 7, 10,

12. De to laveste karakterer angiver ikke-bestået.¹¹ Den nye karakterskala skal svare til den internationale ECTS-skala, som er »en relativ skala, der måler de studerende i forhold til hinanden i stedet for til faste mål«. ¹² Den nye skala får tilslutning både fra universiteternes rektorer og fra Danske Studerendes Fællesråd, fordi den vil være lettere at oversætte til og fra andre europæiske karaktersystemer.¹³

Det har tillige været et beovæget år for *Statens Pædagogiske Forsøgscener*, som regeringen sidste år ville lukke, men hvor Dansk Folkeparti ikke ville være med.¹⁴ Ministerskiftet kan vise sig at være altafgørende for centrets fortsatte eksistens. Under alle omstændigheder findes centret i Rødovre også på finanslovsforslaget for 2006.

Af øvrige hændelser, som satte et præg på skoleåret 2004-05, skal her nævnes nyt-årsflodbølgen i Østasien, der også krævede danske børn som ofre, og som betød en tilskyndelse til på alle niveauer i uddannelsessystemet at udarbejde planer for sorg-bearbejdelse.

2005 var også 200-året for H.C.Andersens fødsel, hvad der blev markeret landet over, også i skolerne, og for det første skift på formandsstolen i Evalueringsinstitut-tet, hvor den 44-årige cand.polit. Ane Arnth Jensen, adm. direktør for Foreningen Registrerede Revisorer FRR, har afløst Jørn Lund som formand for EVA's bestyrel-se.¹⁵

Øget regelstyring i folkeskolen

Meget af årets intense debat på uddannelsesområdet handlede om folkeskolen. For-uden PISA-resultaterne samlede debatten sig om frit skolevalg, fordeling af tosprogede elever, ændring af børnehaveklassen til 1. klasse og en stramning af de faglige krav gennem bl.a. indførelsen af nationale test.

Forslaget om *frit skolevalg* inden for og på tværs af kommunegrænser, hvor der var indgået aftale med Socialdemokraterne og Dansk Folkeparti juni 2004, blev gennemført med småpræciseringer i 2. folketingssamling og er gældende fra 1.8.2005.¹⁶ Det indebærer, at forældres ret til at vælge folkeskole til deres barn er udvidet, således at forældrene har krav på, at deres barn optages i en folkeskole efter eget valg i bopælskommunen eller i en anden kommune, hvis der er plads på den ønskede skole. Inkluderet er ret til optagelse i den nye skoles skolefritidsordning. Lovændringen anfægter ikke forældrenes ret til, at barnet optages i distriktsskolen.

Skolelederen på den modtagende skole kan alene afslå forældreønsker om optagelse på anden skole end distriktsskolen med begrundelse i kapacitetshensyn, jf. folkeskolelovens bestemmelser om max. elevtal i en klasse, og ikke i pædagogiske forhold. Virkningen af lovændringen vil blive evalueret med særligt fokus på sammenhængen mellem frit-valgordningen og kommunernes integrationsarbejde samt indsatsen mod ghettodannelse; loven forudsættes taget op til revision i folketingsåret 2007-08.

Debatten blev ikke særlig lang, idet fronterne mellem partierne fra starten var trukket klart op. Modstanden mod forslaget blev formuleret af bl.a. Margrethe Vestager (RV) således: »Det, der jo er kernen i det, er, at forslaget er endnu et skridt i retning af statsskole, endnu et skridt i retning af, at det er staten, der skal bestemme,

hvilke vilkår der skal gælde for skolerne, og en indskrænkning af det kommunale selvstyre«. ¹⁷

Fordeling af tosprogede elever med svage danskundskaber til andre skoler end distriktsskolen har ligeledes fyldt godt i debatten, og den såkaldte Albertslund-model har været et centralt element heri. Fra regeringens side har man længe ønsket at gøre ordningen landsdækkende med henblik på at modvirke koncentrationer af tosprogede elever på enkelte skoler.

Den genfremsatte derfor i 2. samling med små justeringer sit forslag om »en udvidelse af kommunernes adgang til at henvise elever med behov for støtte i dansk som andetsprog til undervisning på en anden skole end distriktsskolen, når det ved optagelsen vurderes at være pædagogisk påkrævet ud fra en individuel vurdering af barnets behov«. ¹⁸ Forslaget udvider mulighederne til ikke alene at omfatte tosprogede elever i modtageklasser, men også »elever med et ikke uvæsentligt behov for støtte«, dvs. elever i den almindelige klasseundervisning med behov for supplerende holdundervisning i dansk som andetsprog. I tilslutning hertil er det fastsat, at supplerende undervisning i dansk som andetsprog normalt skal placeres uden for den almindelige undervisning. Også ved dette lovforslag var fronterne afklaret og debatten forholdsvis sparsom. Margrethe Vestager (RV) begrundede sit partis modstand mod lovforslaget i, at man fandt, det var et »spredningslovforslag, der skal bruges til at sprede børn med anden etnisk baggrund til andre skoler«. ¹⁹

Et tiltag af tilsvarende art er indeholdt i evalueringsprojektet »Fremme af en evalueringskultur i folkeskolen«, jf. s. 122, idet de tosprogede elevers sproglige udvikling fremover skal evalueres ved centralt udarbejdede test.

Initiativerne er en opfølgning af Lov nr. 477 af 9.6.2004 om sprogstimulering af tosprogede børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen. ²⁰ I godt et halvt år har sprogstimulering af tosprogede småbørn således været obligatorisk, idet alle tosprogede børn, der har behov for det, skal modtage sprogstimulering allerede fra treårsalderen.

Styrkelsen af folkeskolens faglighed skal ifølge regeringsgrundlaget realiseres gennem bl.a. en national handlingsplan for læsning og matematik, en ekstra ugentlig time i dansk på 1.-3. klassetrin, en ekstra ugentlig time i historie på 4. og 5. klassetrin og obligatoriske afgangsprøver efter 9. klasse.

Regeringen er efteråret 2005 kommet så vidt med konkretiseringen af sine ideer, at man har tilkendegivet, at man vil »indbyde forligspartierne bag folkeskoleloven til drøftelse af en række andre centrale temaer i relation til folkeskolen«. ²¹ Det gælder foruden ovennævnte tiltag bl.a. skriftlige evalueringsselevplaner, præcisering af det kommunale tilsyn for folkeskolen, ændring af folkeskolelovens formålsparagraf, obligatorisk børnehaveklasse, sprogscreening ved skolestart og indholdsbeskrivelse for SFO.

De øgede fagkrav i folkeskolen skyldes ikke mindst resultaterne af OECD's PISA-undersøgelser og pressens brug heraf. Man kan spørge sig selv, hvilket rum der fremover vil blive i folkeskolen for Howard Gardners Mange Intelligenser og for undervisningstilrettelæggelse ud fra teorier om forskelle i elevernes læringsstile. 5.8.2005 var Howard Gardner inviteret til at forelæse på Danfoss om sit undervis-

ningssyn. Han sagde her:²² »Undervisningsministre over hele verden er blevet flok-dyr, der jagter de internationale sammenligninger. Det er ærligt talt patetisk«. Og han tilføjede, at man skal værne om det, den danske skole »er verdensberømt for, nemlig evnen til at udvikle kreativitet og ideer«. Bertel Haarders kommentar hertil var:²³ »Jeg vil advare mod at oversætte Howard Gardner for direkte. Man kan bruge ham til at sætte tankerne i sving – og så skal man bruge det i dansk sammenhæng«. Denne danske sammenhæng har i den borgerlige regeringsperiode givet i hvert fald forfatteren til den foreliggende artikel visse mindelser om øget regelstyring.

10. klasse – en rigtig hovedpine

10. klasse er uændret i regeringens søgelys. Det hedder således i regeringsgrundlaget bl.a., at »meningen med den nuværende ordning for 10. klasse er, at det skal være et tilbud til unge, som fagligt og personligt ikke er klar til valg af ungdomsuddannelse efter 9. klasse«. Regeringen har derfor annonceret, at den i efteråret 2005 fremsætter forslag til en grundlæggende reform af undervisningen efter 9. klasse, »så den alene målrettes de svageste elevers overgang til ungdomsuddannelse – primært erhvervsuddannelse. Der skal være tale om egentlige brobygningsforløb, så vidt muligt med praktikophold i virksomheder«.

Hermed accelereres bestræbelserne gennem de seneste 10-15 år på at reducere tilslutningen til 10. klasse og få de unge til at fortsætte direkte i en ungdomsuddannelse efter folkeskolens 9. klasse.²⁴ I foråret 2005 så udviklingen sådan ud:²⁵ 9. klasse-elevernes tilmeldinger til ungdomsuddannelserne viste atter et fald i søgningen til 10. klasse, som var på 54,2% mod 55,2% i 2004 og 61,8% i 2000. Faldet blev modsvaret af en stigning i søgningen til erhvervsuddannelserne og især til de gymnasiale uddannelser, hvor 30% ønskede en gymnasial uddannelse mod 29,4% i 2004. Også erhvervsuddannelserne er steget til 10,8% mod 10,6% i 2004.

»En rigtig hovedpine« kaldte Bertel Haarder problemstillingerne omkring 10. klasse i et interview april 2005,²⁶ og han tilføjede: »Det er utrolig svært, og der er en livlig diskussion i mit eget parti, hvor især den jyske del af Venstre er stærkt præget af efterskoletraditionen. Det respekterer jeg fuldt ud. Men jeg skal jo leve op til regeringsgrundlaget, hvis mål er, at vi skal have 95% i stedet for kun 85% til at gå videre med en uddannelse efter folkeskolen«.

Alt i alt er der tale om en betydelig opstramning af folkeskolens virksomhed med øgede krav til både børn og lærere. Med en obligatorisk børnehaveklasse, der muligvis omdøbes til 1. klasse som i Norge, rykker undervisningspligten i praksis et år nedad, og børnene bliver et år yngre, når de møder skolens skærpede faglige krav.

Fremme af en evalueringskultur i folkeskolen

Dette er titlen på et udbud fra Undervisningsministeriet, der blev offentliggjort i Udbudsavisen 17.5.2005. Projektet skal bl.a. resultere i elektroniske test i folkeskolen i en række centrale fag.²⁷ Regeringen vil give skolerne pligt til at evaluere elevernes udbytte med udgangspunkt i Fælles Mål fra 2003²⁸ ved fra og med skoleåret 2005-06 at indføre nationale, obligatoriske test i læsning i 2., 4., 6. og 8. klasse, i matematik i 3. og 6. klasse, i engelsk i 7. klasse og i naturfagene i 8. klasse. Testene skal

måle de faglige fremskridt for den enkelte elev og målrette undervisningen herefter. Det er ikke intentionen, at testresultaterne offentliggøres, og der lægges ikke op til en rangordning af skoler og elever.

Ved udgangen af juni 2005 blev tre konsortier ud af seks ansøgere prækvalificeret til at komme med tilbud før 15.8.05.²⁹ Tilbuddene skulle omfatte etablering, udarbejdelse og løbende leverance, vedligehold og videreudvikling af redskaber til at understøtte den løbende interne evaluering og undervisningsdifferentiering i folkeskolen. Projektet omfatter:

1. En evalueringsportal som fælles indgang til alle aktiviteter vedr. evaluering i folkeskolen.
2. En generel skriftlig vejledning til folkeskolens medarbejdere om intern evaluering.
3. Fagspecifikke informationsmaterialer om evaluering med konkrete anvisninger og eksempler på blandt andet opfølgning på evaluering og test.
4. It-baserede test, dvs. de obligatoriske test, som er nævnt i regeringsgrundlaget. Allerede fra 1. maj 2006 skal tre af testene være i funktion: dansk/læsning i 8. klasse, fysik/kemi i 8. klasse og matematik i 6. klasse. I skoleåret 2006-07 skal alle test køre.
5. To sæt sprogscreeningsmaterialer for tosprogede, der stilles til rådighed for kommunerne.
6. En bredt anlagt offentlig kampagne til fremme af en evalueringskultur i folkeskolen.

Det afgørende nye i dette projekt er indførelsen af de it-baserede test, som skal være adaptive og randomiserede – nye begreber i folkeskolens evalueringsordbog. Det *adaptive* består i, at testens sværhedsgrad løbende tilpasses i forhold til elevens besvarelser. Hver opgave består af et eller flere items, der kan besvares blankt, rigtigt eller forkert. For hvert item evalueres svaret, som kan løses på to måder: Det kan være enten rigtigt eller blankt/forkert. Løsningen af en opgave påvirker udvælgelsen af den næste opgave mht. sværhedsgrad således: Er der svaret blankt, eller to gange forkert i træk, vil den næste opgave, som eleven præsenteres for, være lettere, mens to rigtige svar i træk præsenterer eleven for en sværere opgave.

Ved *randomisering* forstås, at de enkelte opgaver udtrækkes tilfældigt inden for en mængde af opgaver, der har samme sværhedsgrad. To elever i samme klasse vil således ikke få de samme spørgsmål, selv om de skulle være på samme niveau og derfor løser opgaver med samme sværhedsgrad.

De adaptive test er baseret på et antal opgaver i en database, en såkaldt opgavebank. Opgaverne, der skal være separate og kunne løses i en vilkårlig rækkefølge, udvælges maskinelt fra databasen, der indeholder samtlige opgaver, items og evt. opgaveblokke. Alle opgaver skal forankres i profilområder, trinmål og trinmålsenheder i relation til Fælles Mål udvalgt af Undervisningsministeriet og med opgaver i fem forskellige sværhedsgrader.

Testene skal tillige være *selvscorende*. Det vil derfor være nødvendigt at definere

alle opgaver ud fra det ovenfor beskrevne målhierarki. Beskrivelser af elevpræstationerne vil ligeledes blive elektroniske og skal tilgå læreren, skoleledelsen, kommunalbestyrelsen og Undervisningsministeriet. Information om de nye test vil meddeles skolerne i januar 2006.

Til styring af det nye område – test, prøver og evaluering i folkeskolen – nedsættes et råd for evaluering og kvalitetsudvikling af folkeskolen, og der oprettes en styrelse til at varetage den administrative side af sagen. Rådet får til opgave at:

- Følge og vurdere udviklingen i det faglige niveau i folkeskolen, herunder set i lyset af internationale erfaringer.
- Følge og vurdere, hvordan folkeskolen bidrager til at bryde den negative sociale arv og til øget integration.
- Afgive en årlig beretning til undervisningsministeren om kvaliteten i folkeskolen og forslag til forbedringer.

Den statslige styrelse er sekretariat for rådet og får bl.a. til opgave at:

- Udarbejde de nationale test på udvalgte fag og klassetrin.
- Forestå dokumentation af folkeskolens resultater.
- Gennemføre øvrige evalueringer af folkeskolen.
- Administrere prøver og eksamener i folkeskolen.
- Føre tilsyn med kvaliteten af kommunernes overholdelse af folkeskoleloven samt vejlede kommunerne.

Forliget var på plads 23.9.2005.³⁰ Det blev indgået mellem V, KF, DF og S. Undervisningsminister Bertel Haarder kommenterede det således: »Nu bliver det lettere at finde frem til og dokumentere god praksis, så vi kan forbedre skolen ved at fremhæve og rose det gode i stedet for at fortsætte med at sprede mismod over de midelmådige resultater«. Forliget modtages med skepsis fra Danmarks Lærerforenings formand Anders Bondo, som bl.a. frygter, at undervisningen bliver snævert rettet ind efter testene: »Vi beklager enigheden om de nationale test. Standardiserede test risikerer at modarbejde den bedst mulige udvikling for den enkelte elev, fordi undervisningen indsnævres mod det, der skal testes«.³¹ Og han forudser, at »lærerkorpset vil betragte de nye prøver som rent tidsspilde«.³²

Afgangsprøver obligatoriske og individuelle

Forliget indebærer tillige, at folkeskolens afgangsprøver gøres *obligatoriske* med virkning fra foråret 2007. Bertel Haarder sagde hertil bl.a.: »Obligatoriske afgangsprøver er vigtige for at sikre, at alle elever – når de forlader folkeskolen – har opnået tilstrækkelige kundskaber til at kunne starte på og gennemføre en ungdomsuddannelse. Regeringens mål er, at 95% af en årgang gennemfører en ungdomsuddannelse«.

I forhold til den gældende prøveordning bliver historie, samfundsfag og kristendomskundskab nu også føjet til listen over prøvefag, og den fælles naturfagsprøve

afskaffes. Endnu i dette skoleår kan eleverne indstille sig til folkeskolens afgangsprøve i hvert af fagene dansk, matematik, engelsk, tysk, fransk, fysik/kemi, biologi og fra foråret 2007 geografi samt i håndarbejde, sløjd og hjemkundskab, hvis eleven har haft dem som valgfag. Fremover skal eleverne gå til prøve i dansk, matematik, engelsk og fysik/kemi. Ved lodtrækning udtrækkes tillige to prøver, et i den humanistiske fagblok, herunder tysk og fransk, og et i den naturfaglige fagblok. Derudover kan eleven fortsat frivilligt gå til prøve i visse valgfag.

Værd at nævne er også, at der med virkning fra 1.8.2005 er gennemført en ny prøvebekendtgørelse og en ny karakterbekendtgørelse, hvor bestemmelserne er samordnet på tværs af uddannelsesniveauer uanset tidligere traditioner.³³ Prøveformerne er ved denne lejlighed blevet forenklet – nogle ville sige strammet op – således at *gruppeprøver ikke mere er mulige*, jf. prøvebekendtgørelsens § 10, stk. 2: »Prøverne tilrettelægges som individuelle prøver, med mindre andet er fastsat i reglerne om de enkelte fag eller uddannelser«. På folkeskoleområdet gælder dette de fælles praktisk-mundtlige prøver i biologi og fysik/kemi, hvor forberedelse efter prøveform B dog stadig kan foregå i grupper. Men også de øvrige uddannelsesniveauer er i et eller andet omfang berørt af bestemmelsen, der af nogle opfattes som en garanti for elevernes retssikkerhed ved eksaminer, og af andre som »et tilbageskridt ud over alle grænser«.³⁴

Foråret 2005 bragte en testafprøvning af de kommende elektroniske skriftlige naturfagsprøver, der teknisk set ikke var problemløs. Resultatet blev, at prøveformen blev afprøvet igen i august 2005, nu med færre gener, og den bliver derfor realiseret som planlagt.

Afdelingen for folkeskolens afsluttende prøver har i de senere år ført en omskiftelig tilværelse. Den var indtil 2003 en del af folkeskoleadministrationen, men prøver og eksaminer på alle uddannelsesniveauer blev herefter samordnet under ledelse af gymnasieafdelingen. Et resultat heraf ses i ovennævnte reviderede prøvebekendtgørelse og karakterbekendtgørelse. Folkeskolens prøveafdeling må imidlertid med det aktuelle evalueringsprojekt in mente snarest forventes på ny at få tættere tilknytning til folkeskolen.

Et af de punkter inden for området test og prøver, der giver anledning til overvejelse – nogle ville sige bekymring – er, hvordan skolerne it-mæssigt vil kunne klare de elektroniske test til maj 2006, når der skal bruges pc'er ikke alene til afgangsprøverne,³⁵ men også til evalueringstest i dansk/læsning og fysik/kemi for alle landets 8. klasser og i matematik for alle 6. klasser.

En lille trøst er måske, at kommunerne og de frie grundskoler i skoleårene 2005-07 kan søge om i alt 415 mio. i tilskud til indkøb af computere til eleverne på 3. klassetrin. Tilskudsordningen er etableret som en »noget for noget«-ordning, hvad der betyder, at kommunen eller den frie grundskole skal investere et lige så stort beløb i computere som det tilskud, de søger staten om.

At evaluering, test og prøver i disse år prioriteres højt i uddannelsessystemet kan bl.a. ses som et udslag af globaliseringen. Begreber som konkurrenceevne og resultatorientering står højt på den borgerlige regerings ønskeseddel. Man kan håbe, at evalueringsbølgens fokus ikke alene kommer til at rette sig mod kundskaber og fær-

digheder – hvorved skolens opgave ganske vist konkretiseres og forenkles, men samtidig indsnævres i betænkelig grad – men også kommer til at omfatte folkeskolens forpligtelse til at formidle handlekompetence og til at støtte den enkelte elevs alsidige personlige udvikling.

Friskolerne, skolefrihed og tilsyn

Folketingsåret bragte et stærkt debatteret tiltag hen mod skærpet tilsyn i de frie skoler. Lovforslag L 105 er bl.a. begrundet i oplevelser med svigtende faglighed på enkelte frie grundskoler og en islamisk rettet undervisning på andre.³⁶ Regeringen gjorde derfor ingen hemmelighed ud af, at lovforslaget også skulle ses som en »opfølgning på regeringens strategi for bedre integration, idet regeringen lægger vægt på, at også de frie grundskoler forstærker deres indsats for at forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre. Der er efter regeringens opfattelse behov for, at de frie grundskoler også udvikler og styrker elevernes kendskab til og respekt for menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene«.³⁷

Lovforslaget havde også fokus på undervisningen i dansk som andetsprog og integrationsbestræbelserne. Dokumentation for lovforslaget er her en flerårig evaluering i dansk som andetsprog på de frie grundskoler,³⁸ som bl.a. viste, at »der sjældent er bevidsthed om faget dansk som andetsprog på skolerne«, »at der ikke sker en systematisk vurdering af tosprogede elevers behov for undervisning i dansk som andetsprog« og »at de lærere, der underviser i dansk som andetsprog, ofte ikke har en formel uddannelse, som er målrettet undervisningen af tosprogede elever«. Endvidere klarer tosprogede elever sig lidt dårligere end de danske elever ved folkeskolens afgangsprøve, idet der er »et spring på ca. en halv karakter mellem etsprogede og tosprogede ved folkeskolens afgangsprøve i skriftlig og mundtlig dansk og skriftlig matematik på de frie grundskoler«.

Lovforslaget indeholdt fem hovedelementer:

1. Krav til skolerne om at udarbejde slutmål, delmål og undervisningsplaner, at tilpasse undervisningen til den enkelte elev, at evaluere løbende og at kontakte elevernes hjem.
2. Udvidelse af de frie grundskolers forpligtelse til at forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre.
3. Krav til tilsynet med de frie grundskoler, herunder at tilsynet med skolerne varetages af både forældrene, de forældrevalgte tilsynsførende og undervisningsministeren.
4. Krav til danskkundskaber hos skolens lærere, bestyrelsesmedlemmer og tilsynsførende.
5. Lovfæstelse af skolernes grundlæggende frihed til at give en undervisning, der stemmer med skolens egen overbevisning, at tilrettelægge undervisningen i overensstemmelse med denne overbevisning samt at afgøre, hvilke børn den vil have som elever på skolen.

Alt i alt en kraftig stramning af de frie skolers frihedsgrader. Intet under, at folketingsdebatten ved 1. behandlingen var hed og rummede en del skarpe formuleringer. Indledningsvis blev forslaget fulgt på vej af Tina Nedergaard (V), som bl.a. sagde: »Der har været rejst kritik af lovforslaget. Nogle mener, at lovforslaget risikerer at indsnævre skolernes frihedsgrader og reducere forældrenes overordnede ansvar for børnenes undervisning. Det er ikke Venstres opfattelse, og jeg vil godt understrege, at det ikke er Venstres intention. Vi ønsker at skabe tryghed i friskoleverdenen, og jeg vil derfor fastslå, at vores støtte til forslaget beror på, at vi ønsker at sikre børn og unge, at de uanset baggrund får den bedst mulige undervisning, og at der er fokus på børnenes tilegnelse af færdigheder.³⁹ Carsten Hansen (S) rettede fokus mod, at de nationale test er frivillige for de frie grundskoler og obligatoriske for folkeskolen, og han fandt det lidt »underligt, at det ene sted er det nødvendigt at stramme an, teste og gøre ved, men det er det altså ikke her. Der kan man nøjes med det, man stort set har gjort hele tiden«. ⁴⁰ Margrethe Vestager (RV) fortsatte samme linje: »Jeg synes, det er meget interessant, at Venstre i forhold til det her forslag på den måde viser sig ikke kun i retorikken, men også konkret helt at have forladt sit liberale grundlag«. ⁴¹ Søren Krarup (DF) imødegik dette synspunkt, som han kaldte »begrebsforvirring hos Det Radikale Venstre« med at fremhæve, at »det, friheden handler om, er, at der skal være frihed til at undervise børnene ud fra den holdning, som skolen er anlagt på, men naturligvis ikke frihed til ikke at lære dem noget«. ⁴² Carina Christensen (KF) var tilfreds med »balancen imellem det frihedssøgende, der ligger til grund for de frie skoler, og samfundets grundlæggende krav til uddannelse og tilsyn«. ⁴³ Bertel Haarder (V) henviste i den afsluttende debatrunde til den manglende lovhjemmel i den såkaldte Tvindsag og sagde, at lovforslaget var et forsøg på at »udvise rettidig omhu i en tid, hvor der er stor risiko for, at der kommer nogle og bruger den frie skolelovgivning til noget, som aldrig har været hensigten. Hvis vi ikke er mere tydelige i lovgivningen med hensyn til, hvad denne statsstøtte kan bruges til, så får vi problemer...«. ⁴⁴ Og han fortsatte med henvisning til bl.a. islamiske friskoler: »Lad os se det i øjnene. Hvis de ikke er oprettet, bliver de oprettet. Og jeg er bange for, at der ikke i den eksisterende friskolelov er mulighed for at sige: Det kan man ikke bruge friskoleloven til«.

Lige før forslagens 2. behandling uddybede Bertel Haarder lovens indgreb mod den sidstnævnte gruppe skoler med oplysningen om, at det var ham selv, der i sin tid som integrationsminister havde bedt den foregående undervisningsminister Ulla Tørnæs om »at sikre, at hverken nazister eller Hitz-Buth Tahrir-tilhængere kan etablere en skole med statsstøtte«. ⁴⁵ Han fortsatte: »For det helt store integrationsproblem er kvindeundertrykkelse, og vi vil altså ikke have skoler efter pakistansk forbillede betalt af den danske stat«. Og han tilføjede, at den nye lov skal give en juridisk holdbar mulighed for at lukke indvandrerskoler, som ikke lever op til det faglige niveau og de demokratiske værdier, som krævet i loven, idet han dog håbede, »at den nye lov har en forbyggende effekt, så de arabiske og muslimske friskoler bliver klar over, at de må sørge for, at deres elever lærer det, man skal kunne for at kunne klare sig i Danmark«.

Behandlingen i Folketinget medførte otte ændringsforslag, som bragte en opblød-

ning af bestemmelserne om delmål og slutmål, herunder at de frie skoler ikke er bundet til at følge folkeskolens klassetrinsbundethed til målene. Hertil kommer, at brug af test ved tilsyn først kan ske efter dialog med skolen, men der blev ikke ændret ved, at en fri grundskoles slutmål samlet set skal stå mål med folkeskolens slutmål. Resultatet blev af næstformand i FGL Bente Haugaard betegnet som »mere spiseligt«, og hun kommenterede det bl.a. således:⁴⁶ »Overordnet bryder jeg mig ikke om, at folkeskolen centraliseres og ensrettes ved brug af slutmål, for det smitter jo af på os, men det er jo et slagsmål, vi ikke har indflydelse på«.

Som det fremgår af debatten, opleves det fra politisk hold som et dilemma i et uddannelsessystem med et bevidst ønske om en stærk sektor af frie grundskoler, at man føler behov for, at der lovgivningsmæssigt strammes op over for både pædagogiske og administrative aspekter af de frie grundskolers virksomhed. Dilemmaet, at man griber ind i de tre legendariske frihedsrettigheder: Forældreretten, mindretalsretten og skolefriheden, er svært at komme uden om.⁴⁷

Et nyt gymnasium tager form

August 2005 markerede et brud på tidligere traditioner i alle fire gymnasiale ungdomsuddannelser, måske mest mærkbart i det almene gymnasium.⁴⁸ 1.8.2005 var således ikrafttrædelsestidspunkt for gymnasiereformen, hvor hver skole skal udbyde mindst fire studieretninger, og udbuddet skal omfatte mindst én naturvidenskabelig, mindst én humanistisk-sproglig og mindst én samfundsvidenskabelig studieretning.

Ændringen gik ikke for sig i ubemærkethed. Spændingen var stor om den første årgangs valg af studieretninger. I pressen var fokus rettet på »for mange studieretninger og for meget administrativt bøv«.⁴⁹ Da resultaterne begyndte at blive kendt i forsommeren 2005, foranledigede de Bertel Haarder til at udtale sig således:⁵⁰ »Noget tyder på, at vi skal have skåret ned i floraen af eksotiske studieretninger...«.

Men han valgte alligevel at afvente forslag fra den nedsatte følgegruppe bag reformen til at tage initiativ til eventuelle ændringer. Følgegruppen har som formand prorektor ved Aarhus Universitet Katherine Richardson og består tillige af professor Ove Poulsen, rektor for ingeniørhøjskolen i Århus, og vicerector ved Europaskolen i Culham Uffe Gravers Pedersen.⁵¹

Det var forventet, at følgegruppen ville se nærmere på spørgsmål som samspil mellem gymnasiet og universiteterne og på omfanget af gymnasiernes udbud af studieretninger. Allerede ultimo september afleverede følgegruppen sin første rapport.⁵² Og ganske rigtigt indeholdt den »forslag til ændringer af udbuddet af studieretninger samt til optagelsen og fordelingen af ansøgere til de gymnasiale uddannelser«. Katherine Richardson, der kommenterede den tidlige fremsættelse af rapporten med, at følgegruppen ønskede at komme hurtigt ud med de erfaringer, der allerede er gjort, sagde: »Det, vi kan se, er, at nogle af problemerne er indkøringsvanskeligheder, men ikke dem alle. Og det er derfor, vi vurderer, at der er behov for visse ændringer i bestemmelserne. De ændringer, vi peger på, løser selvfølgelig ikke de problemer, som skyldes, at der er for mange elever, som ønsker at gå på bestemte skoler – men vores forslag vil løse de problemer i forbindelse med optagelsen, som skyldes gymnasiereformen«.

Følgegruppen oplyste vanskelighederne således:

- Ansøgerne har i en del tilfælde haft problemer med at få et godt overblik over skolernes udbud af studieretninger og valgfag.
- En del skoler har haft et for stort, for specifikt og for detaljeret udbud af studieretninger.
- En del skoler har benyttet misvisende betegnelser på studieretninger set i forhold til studieretningens dominerende indhold.
- Der har i en del tilfælde ved fordeling af ansøgerne været problemer med at imødekomme ansøgerønsker om studieretning.

I øvrigt lagde følgegruppen i sin rapport bl.a. vægt på, at der siden gennemførelsen af gymnasireformen er udstedt nye adgangskrav til en række naturvidenskabelige, tekniske og sundhedsvidenskabelige uddannelser om matematik på A-niveau og fysik og kemi på B-niveau. På den baggrund anbefalede gruppen,

- At der indføres en række ændringer, der giver ansøgere et bedre overblik over skolernes udbud af studieretninger og valgfag.
- At der ved udbud af studieretninger primært lægges vægt på retningernes centrale indhold, dvs. fag på højniveau.
- At skolernes udbud af studieretninger samles inden for fastsatte hovedområder, fx naturvidenskabelige studieretninger (stx og htx) og økonomisk orienterede studieretninger (hxx).
- At det forhindres, at skolerne benytter misvisende betegnelser på studieretninger, idet navngivning afgøres af de to fag i den aktuelle studieretning på højniveau, fx fysik-matematik eller spansk-engelsk.
- At der ved optagelse primært skal lægges vægt på ansøgerønsker om uddannelse og skole, i og med at det er ansøgernes eget ansvar at undersøge, hvilke studieretninger og valgfag skolerne tilbyder.
- At alle skoler med stx skal udbyde en studieretning med matematik A sammen med fysik og kemi på mindst B-niveau, og at samtlige skoler med htx skal udbyde en studieretning med matematik A, idet fysik og kemi her er obligatorisk på B-niveau.

Noget tyder på, at der er bred tilslutning til reformforslagene:⁵³ »Ifølge Gymnasieskolens Netnyheder synes både Gymnasieskolernes Lærerforening og gymnasirektorerne, at anbefalingerne ser fornuftige ud«.

På det internt organisatoriske plan har reformen af de gymnasiale ungdomsuddannelser medført dybtgående ændringer. Således er det pr. 1. august 2005 et krav, at der i alle fire uddannelser sammensættes lærerteam for grundforløbs- og studieretningsklasser. Hermed er der sket et brud med en århundredlang tradition for gymnasiets »alenelærerkultur«. At kravet om teamsamarbejde ikke ses som problemløst fremgår af den intense kursusvirksomhed og af publikationer om emnet.⁵⁴

Også forberedelsen af kommunalreformens gennemførelse har medført ændringer i regelsættet på gymnasieområdet. Det gjaldt bl.a. L 106, hvorefter det er fastsat, at

de amtskommunale gymnasier, hf-kurser, social- og sundhedsskoler og voksenuddannelsescentre pr. 1. januar 2007 overgår til selveje i statsligt regi. Derved samles alle ungdomsuddannelser i staten, hvilket ifølge bemærkningerne til forslaget »giver bedre sammenhæng i uddannelserne, mulighed for at skabe ensartede styrings- og rammevilkår og for et mere vidtgående samarbejde mellem de enkelte institutionsformer«⁵⁵. Regionerne får til opgave at koordinere den samlede indsats i regionen for at sikre sammenhængen i udbuddet af ungdomsuddannelser, herunder den geografiske placering af udbuddet og uddannelseskapaleteten, mens det overordnede ansvar for institutionernes udbud og økonomi fortsat vil være undervisningsministerens. GL har på lederplads tilkendegivet sin tilfredshed med loven, »dels fordi den geografiske spredning af uddannelserne fastholdes, dels fordi aftalen er et udtryk for almindelig sund fornuft«.⁵⁶

Konsekvenserne af både gymnasie- og kommunalreformen var emnet for en konference i GL's regi 12.9.2005. Undervisningsminister Bertel Haarder sagde her: »Der skal ikke herske tvivl om, at jeg mener, gymnasie­reformen skal have en chance. Den er nyskabende på en lang række felter. Men af samme grund tror jeg også, der kan komme justeringer hen ad vejen«.⁵⁷

Mon ikke de første justeringer af den netop iværksatte reform vil blive vedtaget allerede i folketingsåret 2005-2006?

Fælles kanon for gymnasiet og folkeskolen

I september 2004 afleverede det såkaldte Kanonudvalg i enighed sin rapport til daværende undervisningsminister Ulla Tørnæs.⁵⁸ Udvalget nåede frem til både en fælles kanon og et vejledende forslag til læsning til brug i såvel folkeskolen som i de gymnasiale uddannelser. Der er 15 forfattere på fælleslisten (den fælles kanon), 13 på folkeskolelisten og 12 på gymnasie­listen.

Den fælles kanon	Tillæg til folkeskolen	Tillæg til de gymnasiale uddannelser
Folkeviser	Danske folkeeventyr	Sagaer
Ludvig Holberg	Johan Herman Wessel	Thomas Kingo
Adam Oehlenschläger	B.S. Ingemann	H.A. Brorson
N.F.S. Grundtvig	Chr. Winther	Johannes Ewald
St. St. Blicher	Jeppe Aakjær	Emil Aarestrup
H.C. Andersen	Thøger Larsen	Søren Kierkegaard
Herman Bang	H.C. Branner	Henrik Ibsen
Henrik Pontoppidan	Egon Mathiesen	J.P. Jacobsen
Johannes V. Jensen	Halfdan Rasmussen	Sophus Claussen
Martin Andersen Nexø	Tove Ditlevsen	Hans Kirk
Tom Kristensen	Benny Andersen	Villy Sørensen
Karen Blixen	Cecil Bødker	Inger Christensen
Martin A. Hansen	Ole Lund Kirkegaard	
Peter Seeberg		
Klaus Rifbjerg		

Ulla Tørnæs udtalte ved præsentationen, at en ikrafttrædelse kan ske fra 1.8.2005 og uden lovændring.⁵⁹ »For folkeskolen vil det kunne ske med en tilføjelse til et af de eksisterende slutmål for undervisningen i dansk. På de gymnasiale uddannelser vil det kunne skrives ind i de læreplaner, der er på vej til høring«. Og hun tilføjede: »Vores børn og unge kan ikke gå gennem skole og gymnasium uden at møde disse forfatterskaber, men det er stadig op til den enkelte lærer at udvælge værker og måder, hvor mødet med klassikerne skal ske. Udvalget er for mig at se tydeligt i sin indstilling og har givet et meget klart bud på, hvordan både litteraturarven og metodefriheden kan gå hånd i hånd.«

Dette er realiseret således, at kanonbegrebet for folkeskolen træder i kraft for 1.-7. klasse pr. 1.8.2005 og udbygges løbende, så det gælder for alle klassetrin fra 1.8.2008.⁶⁰ For gymnasiet er ændringerne indføjet i stx-bekendtgørelsens bilag 15 om dansk.⁶¹

På lederplads i fagbladet Folkeskolen tager man pænt imod kanonrapporten, idet man fremhæver, at den ikke lanceres som en litterær facitliste.⁶² Men man tilføjer, at ministerens udtalelser ikke kan »skjule, at Ulla Tørnæs er blevet presset af Dansk Folkeparti og De Konservative, så hun nu går ind for en forpligtende kanon, selv om hun for seks måneder siden udtrykkeligt bad om en 'vejledende' liste. Skruen strammes. Igen.«

En lidt mere kritisk holdning mødes hos litteraturredaktør Bjørn Bredal:⁶³ »Hvis Voltaire skulle have anmeldt Kanonudvalgets rapport, var det blevet til politiet. 'Alle genrer er tilladt, kun ikke den kedelige', sagde han jo. Og 'Dansk litteraturs kanon' er kedelig. Utilladelig kedelig«.

Erhvervsuddannelserne – praktikpladser og mesterlære

Området var også dette år aktuelt med tiltag til forbedring af praktikpladssituationen. Folketinget vedtog således 17.6.2005 en lovændring med ikrafttræden allerede 1.7.05, som betyder, at virksomheder præmieres med 20.000 kroner for hver ekstra elev, de ansætter.⁶⁴ Loven er vedtaget med tilbagevirkende kraft, så også elever, der er ansat helt tilbage fra den 1. oktober 2004, er omfattet. Lovforslaget blev fremsat så sent, at der måtte dispensation til at færdigbehandle det før sommerferien.⁶⁵

At det var nødvendigt at gribe til ekstraordinære midler var klart, idet skolepraktikken pr. 1.1.2005 blev reduceret fra 6000 pladser til 1200.⁶⁶ Det betød, at 4000 elever stod uden læreplads. Flemming Larsen fra Dansk Industri kommenterede situationen således: »Vi har i årevis vidst, at der på nogle områder var massiv ubalance mellem uddannelsessøgende på populære uddannelser og behovet for uddannede. De er så kommet i skolepraktik, og det har ikke været særligt kløgtigt, dels fordi der er et stort frafald, og fordi beskæftigelsen for skoleuddannede ikke er imponerende«. Lovforslaget, der er et led i det tidligere omtalte regeringsgrundlag *Nye Mål*, sigter mod tilvejebringelse af flere uddannelsespladser i erhvervsuddannelserne. Det er regeringens mål, at antallet af uddannelsespladser skal være øget med 3.000 i 2006 i forhold til antallet i 2004. Ordningen omfatter erhvervsuddannelser (eud-loven), landbrugets grunduddannelser, grundlæggende sosu-uddannelser og lignende uddannelser og skønnes at koste 240-285 mio. kr. årligt.

Ved folketingets 1. behandling fremhævede Tina Nedergaard (V), at baggrunden for lovinitiativet var, at regeringen havde »vurderet praktikpladssituationen som så alvorlig, at den har fundet det nødvendigt at tage dette skridt for at få sat ekstra gang i antallet af praktikaftaler. Jeg vil ikke lægge skjul på, at præmieringsordninger ikke er Venstres første valg, når vi arbejder på at skabe flere praktikpladser, men vi hæfter os ved, at regeringen har fremsat et begavet forslag til præmiering, og så vil vi i Venstre faktisk støtte det ud fra devisen, at det er nødvendigt at gøre en ekstra indsats«.

Sagsbehandlingen var atypisk, idet forlaget ikke kunne samle tilslutning fra Dansk Folkeparti. Louise Frevert (DF) udtrykte det således: »... Vi er jo en del af et forlig, og derfor kan jeg lige så godt meddele med det samme, at Dansk Folkeparti vil stemme blankt til det her lovforslag. Vi kan ikke se, at det er hensigtsmæssigt. Jeg har været arbejdsgiver i mange år, og med sådan nogle præmieringsordninger vil jeg virkelig føle, at det er en form for kollektiv afstraffelse af arbejdsgivere, der ikke har elever. Det her duer altså ikke. Det vil jeg nok sige, at det ikke gør, men jeg synes til gengæld ikke, at der er nogen grund til, at vi i Dansk Folkeparti, når vi har et strålende forlig på selve området sammen med Det Radikale Venstre, skal stemme nej. Så jeg vil bare gentage, at vi vil stemme blankt til det her, og jeg går også ud fra, at mine meget gode kolleger fra Det Radikale Venstre måske også er på den lysende vej, hvad det her angår. Ja, sti, vej, gade eller stræde, det kommer faktisk ud på ét her i den sene nattetime, men nu har jeg pointeret det en gang for alle: Når vi kommer frem til tredje behandling, vil vi læne os tilbage, og så vil vi trykke på den gule knap«. ⁶⁷ Til gengæld tilkendegav Carina Christensen (KF), at det Konservative Folkeparti var positivt indstillet over for forslaget, især i relation til de nystartede virksomheder, og fandt, at det i hvert fald var »en god ting ved denne her ordning, som vi nu lægger op til, at de virksomheder, som i dag er etableret, men aldrig har prøvet at have en elev, nu får en motivation til at bevæge sig ind på praktikpladsområdet. Så allerede der håber vi at kunne hente en masse nye pladser«. ⁶⁸ Det har efterfølgende vist sig, at interessen for at tage en ekstra elev på det nye grundlag faktisk er øget. ⁶⁹

Der har i foråret 2005 tillige været røre om erhvervsuddannelserne, hvad angår uddannelsesstruktur: Mesterlæren er måske på vej tilbage igen. Også dette forslag er indeholdt i regeringsgrundlaget, der blandt sine målsætninger har, dels at flere unge – herunder praktisk orienterede unge og unge med udenlandsk baggrund – skal have en ungdomsuddannelse, dels at frafaldet på erhvervsuddannelserne skal mindskes. Regeringen ønsker mesterlæren genindført som et supplement til de eksisterende muligheder for tilrettelæggelse af erhvervsuddannelser og har siden besluttet, at også sosu-uddannelsen og den pædagogiske grunduddannelse PGU skal omfattes af udvalgsarbejdet.

Til forberedelse af lovgivningsarbejdet blev det såkaldte Mesterlæreudvalg nedsat medio april, og det afleverede sin rapport ved udgangen af maj 2005. Udvalget havde repræsentation fra Dansk Arbejdsgiverforening, Landsorganisationen i Danmark, Håndværksrådet, Kommunernes Landsforening og de fire ministerier, Beskæftigelsesministeriet, Finansministeriet, Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration samt Undervisningsministeriet, som varetog formandskab og sekretariats-

funktion. Udvalgsarbejdet blev fulgt op på årets Sorø-møde, ligesom det er indsatsområde for forsøgs- og udviklingsmidler i 2005.

Modtagelsen af forslaget har ikke været umiddelbart positiv og er bl.a. blevet kritiseret af Handelsskoleelevernes formand Anders Friis Hansen. Kritikken er imødegået af Bertel Haarder, som understreger, at forslaget, der er udformet af et enigt udvalg, »indebærer, at uanset om elev og virksomhed vælger mesterlærevejen, skoleadgangsvejen eller praktikadgangsvejen, vil uddannelsen være på samme slutniveau. En tømrer er fortsat en tømrer. Der er ikke tale om A- og B-uddannelser«. ⁷⁰

Pædagoguddannelserne og praktikspørgsmålet

Pædagoguddannelsen var forventet ændret allerede i folketingsåret 2004-05, men arbejdet strandede på uenighed om finansieringen af en omlægning fra lønnet til SU-støttet praktik. ⁷¹ Ved en sådan finansiering indgår de pædagogstuderende ikke i institutionernes normering, men bevarer deres status som studerende.

Ulla Tørnæs udsendte i slutningen af første samling et forslag til lov om *uddannelse af professionsbachelor som pædagog*. Forslaget blev udsendt 17.1.2005 og dermed lige før udskrivning af folketingsvalget. Det lagde bl.a. op til, at de pædagogstuderende skulle specialisere sig inden for et af følgende områder: normalområdet, mennesker med nedsat funktionsevne eller mennesker med sociale problemer. ⁷²

KL gav som ventet forslaget en kold skulder og ønskede »en større national ensartethed og genkendelighed i pædagoguddannelsen, men det vil kræve, at såvel lov som bekendtgørelserne er langt klarere formulerede end det foreliggende forslag«. ⁷³ Hovedanstødsstenen var endnu en gang økonomien, og KL tog forbehold, idet man telefonisk var »blevet oplyst om, at forslaget tænkes finansieret ved, at staten indhøster, hvad den forventer kommunerne sparer af løn som følge af de studerendes overgang fra lønnet til SU-finansieret praktik«.

En ny pædagoguddannelseslov ser således p.t. ikke umiddelbart ud til at være kommet nærmere, selv om regeringen i regeringsgrundlaget har skrevet, at man »vil gennemføre en reform af pædagoguddannelsen, der bl.a. styrker fagligheden, giver mere tid til fordybelse, bedre muligheder for specialisering, mere ensartet uddannelse og en forbedret praktikuddannelse«.

Læreruddannelsen – rekruttering og frafald

En reform af *læreruddannelsen* kunne umiddelbart se ud til at ligge mere lige for. Under alle omstændigheder har det været et centralt debatpunkt på Globaliseringsrådets møde i august 2005. I regeringsgrundlaget lægges der op til, at den nye læreruddannelse skal deles op, idet man anfører, at »princippet om, at lærere skal kunne undervise i alle fag på alle klassetrin, er ikke længere tidssvarende«. Man ønsker »en stærkere specialisering og større faglig målretning i uddannelsen af fremtidens lærere« så »lærerne i de centrale fag, dvs. dansk og matematik, i fremtiden skal undervise enten små eller store elever«. Samtidig kan det forventes, at antallet af linjefag reduceres fra fire til tre. Det hedder endvidere, at »det langsigtede mål er, at lærere, for så vidt angår de centrale fag, alene skal undervise i deres linjefag. Et led i at realisere dette mål er en ændring af efteruddannelsen af lærere. Desuden må det forventes,

at der i fremtidens lærerkollegier vil være flere universitetsuddannede, herunder bachelorer.«

Mange interessenter har tilkendegivet deres synspunkter hertil; bl.a. udtaler KL, at »det overordnede mål med en reform bør være, at en ny læreruddannelse sætter kommende lærere langt bedre i stand til at sikre elever med forskellige forudsætninger faglige færdigheder som fundament for efterfølgende uddannelse og beskæftigelse.⁷⁴ Målet fordrer efter KL's opfattelse en »væsentlig styrkelse af læreruddannelsens faglighed og dermed uddannelsens professionsfaglige kerne«. Konkret foreslår KL bl.a. færre linjefag, en vis målretning af de centrale fag mod henholdsvis ind- og udskoling, øget vægt på fagdidaktik og skærpede niveaukrav til tre centrale linjefag. Samtidig ønsker KL, at nye lærere skal udstyres med »lettere« specialpædagogiske kompetencer.

Danmarks Lærerforening har på sin kongres, der blev indledt 27.9.2005, også behandlet den forventede reform. Formanden Anders Bondo fremsatte her forslag om, at læreruddannelsen forlænges med et år og får universitetsniveau, men fortsat gennemføres på lærerseminarierne.⁷⁵ Han sagde bl.a.: »Denne gang kan politikerne ikke nøjes med en mellemløsning. De bliver nødt til at finde en model, som er langtidsholdbar, og i den forbindelse må de også få løst problemet med, at taxametersystemet fører til udhuling af undervisningen. Vi hører, at nogle seminarier af økonomiske årsager må aflyse op til 40% af undervisningen, hvilket er helt uholdbart.«

Indholdsbeskrivelser er der i skrivende stund ikke offentliggjort meget om. Dog nævner Bertel Haarder, at han gerne ser, at ledelse indgår i læreruddannelsen, idet han siger:⁷⁶ »Alt det, som en leder skal, det skal en lærer jo også med sin klasse. Så jeg har en idé om, at ledelse kan blive et vigtigt led i den pædagogisk-psykologiske fagrække, hvis ikke det skal være en selvstændig disciplin«.

Det fremgår, at man fra flere sider placerer redskaber til kvalitetssikring i *efteruddannelsen af lærere*. I regeringsgrundlaget hedder det således, at »lærernes uddannelse skal løbende suppleres. Regeringen ønsker at målrette den samlede indsats for efteruddannelse i forhold til de aktuelle behov, herunder en styrkelse af det faglige niveau i dansk, matematik og naturfag, samt målet om, at lærere kun underviser i deres linjefag«.

En handlingsplan for efteruddannelse af lærere er således under forberedelse.

Meget tyder på, at *meritlærerne* har vundet fodfæste i folkeskolen. Den toårige uddannelse er blevet en succes på trods af den ikke særlig varme modtagelse, som blev den til del ved starten i 2002.⁷⁷

At meritlæreruddannelsen lever op til hovedparten af de formål, der er formuleret til den, dokumenteres bl.a. af en undersøgelse fra Evalueringsinstituttet, hvor der udtrykkes tilfredshed både blandt dimittender, lærerseminarier og skoleledere. Evalueringen peger dog også på, at reglerne for merit og dispensationer skal gøres mere ensartede.⁷⁸

En undersøgelse fra AF Nordjylland og Hjørring samt Aalborg Seminarium viser, at meritlærerne er blevet en eftertragtet arbejdskraft.⁷⁹ Mere end 82% af dem er i job. Det fremgår også af undersøgelsen, at to tredjedele er kvinder, og at en tredjedel er over 50 år. Knap to tredjedele af meritlærerne har enten en lang eller mellemlang vi-

deregående uddannelse som fx pædagoger og ernærings- og husholdningsøkonomer. Interessant er også, at ledige, der følger uddannelsen som et aktiveringstilbud, udgør mere end to tredjedele af de studerende på meritlæreruddannelsen i Nordjylland. De ledige, der har gennemført uddannelsen, har fået job i samme grad som andre.

Meritlærereksamen kan også være en mulighed efter en universitetsbacheloreksamen i fx de naturfaglige studier.⁸⁰ Bertel Haarder har i et interview genlanceret muligheden for, at universitetsstuderende, der dropper ud af et naturfagsstudium, kan afslutte med en meritlæreruddannelse, og han siger: »Der er et betydeligt frafald på universiteterne. Måske ville nogle af dem hænges på, hvis de så et fremtidsperspektiv for sig som lærere i folkeskolen«.

Selv om meritlæreruddannelsen altså må karakteriseres som en succes, er optaget i 2005 reduceret til i alt 1350 studerende.

At der må ske en ændring i læreruddannelsen er åbenlyst. På lederplads siger Folkeskolen: »De studerende kan ikke lide den, og undervisningsministeren kan heller ikke lide den. Den er for dyr, de studerende bliver væk fra undervisningen, og de forlænger deres studietid«.⁸¹ Som begrundelse anføres, at »under halvdelen bliver færdige på de normerede fire år, og kun omkring 70% får nogensinde eksamensbeviset«.

Blandt årsagerne peges på finansieringsgrundlaget: »Med det øgede frafald må seminarierne skære i timetallet, fordi de finansieres gennem taxametersystemet. Men færre timer får endnu flere til at falde fra. Det er i hvert fald påfaldende, at frafaldsprocenten følger nedskæringerne, og sådan er det blevet en ond cirkel af frafald og nedskæringer«. Nedskæringerne i timetal er ikke ensartet fordelt mellem de forskellige lærerseminarier, men rammer de mindste stærkest.⁸² At timetallet med rette opfattes som et kvalitets- og konkurrenceparameter, fremgår af tilføjelsen om, at »de fleste seminarier har skåret i undervisningen, men de vil ikke oplyse hvor meget«.

CVU'er, University colleges og universiteter

10 ud af de nu i alt 21 CVU'er har søgt Undervisningsministeriet om at blive godkendt som *University Colleges*.⁸³ Betegnelsen skal vise, at institutionen arbejder på et højt niveau og udvikler sig inden for en række fastsatte kvalitetsfelter. I de ti CVU'er indgår seks lærerseminarier.⁸⁴

Men der er en udvikling i gang, og rektor for CVU Midt-Vest Harald Mikkelsen, der er formand for CVU-rektorerne, forventer, at 17 ud af 18 lærerseminarier kommer med ved næste ansøgningsrunde ved indgangen til 2006. Ændringen skal øge sammenligneligheden med andre europæiske lande. Også på dette område er der sket en tilpasning til den kommende kommunalreform.⁸⁵

De videregående uddannelser på *universiteterne* har oplevet en stigende internationalisering gennem de senere år. Siden 1998 er antallet af udenlandske studerende i Danmark steget med 23%, så udlændingene i 2002 udgjorde ca. 7% af de studerende på de videregående uddannelser.⁸⁶ Det er lidt over gennemsnittet blandt OECD-landenes ca. 6%. Danmark har således forholdsvis flere udenlandske studerende end de øvrige nordiske lande, men færre end lande som Australien, Schweiz, Østrig og Belgien. Australien ligger helt i front med 18% udenlandske studerende i 2002, hvilket er en fremgang på 41% i forhold til 1998.

Danmark har en lille nettoeksport af studerende, hvis man udelukkende ser på trafikken af studerende mellem OECD-landene. Her modtager Danmark studerende fra de øvrige OECD-lande svarende til 3% af alle studerende på de videregående uddannelser, mens 3,3% af de danske studerende læser i et andet OECD-land. 10% af de udenlandske studerende i Danmark er nordmænd, mens svenskere og islændinge hver udgør omkring 5% af udenlandske studerende. Omvendt tager danske studerende hyppigst til UK. Ca. 26% af de danske studerende i udlandet er i UK, mens USA, Sverige og Norge hver aftager 13-14%.

Antallet af udenlandske studerende har været stærkt stigende i efteråret 2005.⁸⁷ Dagbladet Politiken giver det på lederplads overskriften »Hjerneinvasion« og nævner, at antallet af udenlandske studerende på tre år er steget med 30%. Og man tilføjer, at det ikke vil være klogt at være fedtet med stipendier til udenlandske studerende: »De 75.000 kr., det koster at give et års uddannelse til en dygtig kineser, inder eller russer, kan meget hurtigt tjene sig selv hjem til Danmark. Tænk engang, hvilken fordel det er for danske virksomheder, at de får så let adgang til dygtige mennesker, som er født og opvokset i de lande, der i dag udgør de vigtigste vækstmarkeder for dansk erhvervsliv«.

Andre lovændringer mv.

Ikke vedtagne lovforslag i 1. samling

De lovforslag, der ikke nåede at blive behandlet før folketingsvalget, blev alle genfremsat med enkelte ændringer i foråret 2005.

L 20 om ændring af lov om *gennemsigtighed og åbenhed i uddannelserne m.v.* (Offentliggørelse af gennemførelses- og beskæftigelsesprocenter m.v.). Genfremsat som L 101.

L 22 om *stipendier til visse udenlandske studerende ved korte og mellemlange videregående uddannelser*. Genfremsat som L 102.

L 23 om *ændring af forskellige love på Undervisningsministeriets område*. (Afskæring af statstilskud og opkrævning af betaling for visse udenlandske studerende). Genfremsat som L 103.

L 80 om *ændring af lov om folkeskolen*. (Mere frit skolevalg inden for og over kommunegrænser). Genfremsat som L 104.

L 154 om *ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v.* (Skolernes frihed, mål med undervisningen, krav til bestyrelsesmedlemmer, lærere og tilsynsførende, herunder om danskkundskaber, samt tilsyn m.v.) Genfremsat som L 105.

L 161 om *ændring af lov om folkeskolen*. (Styrket undervisning i dansk som andetsprog, herunder ved udvidet adgang til at henvise tosprogede elever til andre skoler end distriktsskolen). Genfremsat som L 135.

2. samling

L 101 om *ændring af lov om gennemsigtighed og åbenhed i uddannelserne m.v. (Offentliggørelse af gennemførelses- og beskæftigelsesprocenter m.v.)*.

Lovforslaget vedtaget med 70 stemmer (V, DF og KF) mod 44 (S, RV, SF og EL).

Fremsættelse af lovforslag 23.3.2005.

1. behandling af lovforslag 2.3.2005.

2. behandling af lovforslag 26.4.2005.

3. behandling af lovforslag 28.4.2005.

Lov nr. 332 af 18.5.2005.

L 102 om *stipendier til visse udenlandske studerende ved korte og mellemlange videregående uddannelser*.

Lovforslaget vedtaget med 68 stemmer (V, DF og KF) mod 48 (S, RV, SF og EL).

Fremsættelse af lovforslag 23.2.2005.

1. behandling af lovforslag 2.3.2005.

2. behandling af lovforslag 26.4.2005.

3. behandling af lovforslag 28.4.2005.

Lov nr. 333 af 18.5.2005.

L 103 om *ændring af forskellige love på Undervisningsministeriets område. (Afskæring af statstilskud og opkrævning af betaling for visse udenlandske studerende)*.

Lovforslaget vedtaget med 66 stemmer (V, DF og KF) mod 49 (S, RV, SF og EL).

Fremsættelse af lovforslag 23.2.2005.

1. behandling af lovforslag 2.3.2005.

2. behandling af lovforslag 26.4.2005.

3. behandling af lovforslag 28.4.2005.

Lov nr. 334 af 18.5.2005.

L 108 om *ændring af lov om folkeskolen, lov om specialundervisning for voksne, lov om forberedende voksenundervisning (FVU-loven) og forskellige andre love. (Udmøntning af kommunalreformen, for så vidt angår specialundervisning, forberedende voksenundervisning, ordblindeundervisning m.v.)*

Lovforslaget vedtaget med 62 stemmer (V, DF og KF) mod 49 (S, RV, SF og EL).

Fremsættelse af lovforslag 24.2.2005.

1. behandling af lovforslag 29.3.2005.

2. behandling af lovforslag 14.6.2005.

3. behandling af lovforslag 17.6.2005.

Lov nr. 592 af 24.6.2005.

L 109 om *ændring af lov om produktionsskoler, lov om støtte til folkeoplysende voksenundervisning, frivilligt folkeoplysende foreningsarbejde og daghøjskoler samt om Folkeuniversitetet (folkeoplysningsloven) og forskellige andre love på Undervisningsministeriets område. (Konsekvensændringer som følge af kommunalreformen)*.

Lovforslaget vedtaget med 102 stemmer (V, S, DF, KF og RV); 9 (SF og EL) stemte hverken for eller imod.

Fremsættelse af lovforslag 24.2.2005.

1. behandling af lovforslag 29.3.2005.

2. behandling af lovforslag 14.6.2005.

3. behandling af lovforslag 17.6.2005.

Lov nr. 593 af 24.6.2005.

Der blev fremsat følgende beslutningsforslag, men ingen blev vedtaget.

1. samling:

- B 70 Forslag til folketingsbeslutning om *indførelse af førstehjælp som obligatorisk fag på sygeplejerskeuddannelsen*. Af Bjarne Laustsen (S) m.fl.
- B 76 Forslag til folketingsbeslutning om *oprettelse af den individuelle ungdomsuddannelse*. Af Aage Frandsen (SF), Carsten Hansen (S), Margrethe Vestager (RV), Pernille Rosenkrantz-Theil (EL), Bodil Kornbek (KD) m.fl.
- B 88 Forslag til folketingsbeslutning om *tilskud til praktikpladser, forbedring af erhvervsskolernes præmieringsordning og genopretning af skolepraktikordningen*. Af Carsten Hansen (S) m.fl.
- B 96 Forslag til folketingsbeslutning om *minimum 12 års fri uddannelse til alle*. Af Aage Frandsen (SF) og Ole Sohn (SF)

2. samling

- B 36 Forslag til folketingsbeslutning om *et autorisationssystem for indvandrertolke*. Af Anne-Marie Meldgaard (S) m.fl.
- B 40 Forslag til folketingsbeslutning om *integration i folkeskolen*. Af Anne-Marie Meldgaard (S) m.fl.
- B 51 Forslag til folketingsbeslutning om *genindførelse af skolepraktik, tilskud til praktikpladser og forbedring af erhvervsskolernes præmieringsordning*. Af Carsten Hansen (S) m.fl.
- B 81 Forslag til folketingsbeslutning om *fordobling af perioden med fuld uddannelsesstøtte (SU) for studerende på videregående uddannelser ved barsel*. Af Pernille Vigsø Bagge (SF) m.fl.
- B 97 Forslag til folketingsbeslutning om *udvikling af de danske folkehøjskoler*. Af Bente Dahl (RV) m.fl.

Noter

1. Se »Uddannelseshistorie 2004« s. 146.

2. Politiken 19.2.2005.

3. L 3 om *ændring af lov om produktionsskoler*. (Vejledning via Ungdommens Uddannelsesvejledning, skolernes information og annoncering og elektronisk indberetning af oplysninger til beregning af kommunalt bidrag).

Lovforslaget vedtaget med 62 stemmer for (V, DF og KF) mod 46 (S, SF, RV, EL og KD).

Fremsættelse af lovforslag 6.10.2004.

1. behandling af lovforslag 20.10.2004.

2. behandling af lovforslag 7.12.2004.

3. behandling af lovforslag 16.12.2004.

- Lov nr. 1454 af 22.12.2005.
 L 21 om *ændring af lov om statens voksenuddannelsesstøtte (SVU) og lov om godtgørelse ved deltagelse i erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse*. (SVU til 60-64-årige og regelforenkling).
 Lovforslaget vedtaget enstemmigt med 107 stemmer.
 Fremsættelse af lovforslag 7.10.2004.
 1. behandling af lovforslag 20.10.2004.
 2. behandling af lovforslag 7.12.2004.
 3. behandling af lovforslag 16.12.2004.
 Lov nr. 1455 af 22.12.2004.
 L 117 om *ændring af lov om statens voksenuddannelsesstøtte (SVU) og lov om forberedende voksenundervisning (FVU-loven)*. (Udvidet adgang til SVU og særligt tilskud til virksomhedsrettet FVU).
 Lovforslaget vedtaget enstemmigt med 93 stemmer.
 Fremsættelse af lovforslag 17.11.2004.
 1. behandling af lovforslag 30.11.2004.
 2. behandling af lovforslag 14.12.2004.
 3. behandling af lovforslag 17.12.2004.
 Lov nr. 1456 af 22.12.2004.
 L 118 om *ændring af lov om folkeskolen*. (Fripladstilskud i skolefritidsordninger af økonomiske, sociale eller pædagogiske grunde).
 Lovforslaget vedtaget enstemmigt med 95 stemmer.
 Fremsættelse af lovforslag 17.11.2004.
 1. behandling af lovforslag 30.11.2004.
 2. behandling af lovforslag 16.12.2004.
 3. behandling af lovforslag 17.12.2004.
 Lov nr. 1457 af 22.12.2004.
 L 119 om *ændring af lov om produktionsskoler*. (Omlægning af det kommunale bidrag).
 Lovforslaget vedtaget med 62 stemmer (V, DF og KF) mod 45 (S, SF, RV, EL og KD).
 Fremsættelse af lovforslag 17.11.2004.
 1. behandling af lovforslag 30.11.2004.
 2. behandling af lovforslag 16.12.2004.
 3. behandling af lovforslag 17.12.2004.
 Lov nr. 1458 af 22.12.2004.
 4. Folketingets forhandlinger 2004-2005, 2. samling, s. 31.
 5. Offentliggjort 17.2.2005. Se www.stm.dk
 6. Nedsat 5.4.2005. Se www.stm.dk
 7. Folkeskolen nr. 21 2005, s. 6.
 8. Sammenslutningen »Kommunale Tjenestemænd og Overenskomstansatte«.
 9. Folkeskolen nr. 8 2005, s. 5.
 10. Undervisningsministeriets nyhedsbrev 6.9.2004. Kommissionens formand er prorektor Katherine Richardson, Aarhus Universitet.
 11. Forslag fremsat 3.12.2005.
 12. Folkeskolen nr. 35 2005, s. 4.
 13. Politiken 4.12.2004.
 14. Folkeskolen nr. 35 2005, s. 4.
 15. Undervisningsministeriets pressemeddelelse 20.12.2004.
 16. L 104 om *ændring af lov om folkeskolen*. (Mere frit skolevalg inden for og over kommunegrænser).
 Lovforslaget vedtaget med 98 stemmer (V, S, DF og KF) mod 20 (RV, SF og EL).
 Fremsættelse af lovforslag 23.2.2005.
 1. behandling af lovforslag 2.3.2005.
 2. behandling af lovforslag 26.4.2005.
 3. behandling af lovforslag 28.4.2005.
 Lov nr. 335 af 18.5.2005.
 Se også »Uddannelseshistorie 2004«, s. 78.
 17. Folketingets forhandlinger 2004-2005, 2. samling, s. 271.
 18. L 135 om *ændring af lov om folkeskolen*. (Styrket undervisning i dansk som andetsprog, herunder ved udvidet adgang til at henvise tosprogede elever til andre skoler end distriktsskolen).
 Lovforslaget vedtaget med 90 stemmer (V, S, DF og KF) mod 21 (RV, SF og EL).
 Fremsættelse af lovforslag 1.4.2005.
 1. behandling af lovforslag 13.4.2005.
 2. behandling af lovforslag 2.6.2005.

3. behandling af lovforslag 7.6.2005.
Lov nr. 594 af 24.6.2005.
19. Folketingets forhandlinger 2004-2005, 2. samling, s. 1675.
20. Se »Uddannelseshistorie 2004«, s. 77.
21. Undervisningsministeriets pressemeddelelse af 23.9.2005.
22. Folkeskolen nr. 33 2005, s. 3.
23. Politiken 8.8.2005.
24. Temaet har mange gange været berørt i denne artikel. Se fx »Uddannelseshistorie 1998«, s. 102.
25. Undervisningsministeriets pressemeddelelse af 31.3.2005.
26. Frie Grundskoler nr. 6, 21.4.2005, s. 19.
27. Kilde: Regeringsgrundlaget februar 2005.
28. At der findes både slutmål og trinmål på 9. klassetrin, er historisk begrundet i overgangen fra Klare Mål (KM) til Fælles Mål (FM). I KM var der bindende slutmål og vejledende delmål for alle relevante klassetrin. Der var enighed i forligskredsen om, at der principielt ikke skulle ændres på målene, bortset fra at de vejledende delmål skulle gøres til bindende trinmål. På nogle klassetrin er der i visse fag både slutmål og trinmål. Undervisningsministeriet forklarer forskellen på de to sæt bindende mål på fx 9. klassetrin således: Slutmål er langsigtede pejlemærker mod undervisningens afslutning, mens trinmål er mere kortsigtede mål rettet mod den daglige undervisning. Trinmål er således mere detaljerede end slutmål og derfor også mere velegnede som grundlag for løbende evaluering. Kilde: svar af 16.5.2005 fra undervisningskonsulent Steen Harbild i Undervisningsministeriet.
29. Af Undervisningsministeriets pressemeddelelse af 29.6.2005 fremgår, at de tre konsortier er:
 - COWI A/S med underleverandørerne @ventures, Kompetencecenter for e-læring ved Århus Købmandsskole, CSC Danmark A/S, Gyldendal Uddannelse, JCVU, Syddansk Universitet, Knowledge Lab og Public Communication A/S.
 - Konsortiet bestående af DPU, CVU København og Nordsjælland, CVU Nordjylland, akf, SFI, KL og Deloitte med underleverandøren Amtscenteret for Undervisning Frederiksborg Amt.
 - J.H. Schultz Information A/S med underleverandørerne Kraks Forlag A/S, Kroghs Forlag A/S, CVU Sønderjylland og Schultz Public.
30. Undervisningsministeriets pressemeddelelse af 23.9.2005.
31. Frederiksborg Amts Avis 24.9.2005.
32. Politiken 24.9.2005.
33. Bekendtgørelserne nr. 350 og 351 af 19.5.2005 om hhv. *karakterskala og anden bedømmelse og prøver og eksamen i folkeskolen og i de almene og studieforberedende ungdoms- og voksenuddannelser*.
34. Vedr. sidstnævnte synspunkt se fx artiklen »Hård kritik af ny prøveform« i Københavns Kommuneskole nr. 13 af 7.9.2005, s. 4.
35. Skolerne har dog mulighed for at tilmelde sig såkaldt analoge opgaver, dvs. papiropgaver.
36. L 105 om *ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v.* (Skolernes frihed, mål med undervisningen, krav til bestyrelsesmedlemmer, lærere og tilsynsførende, herunder om danskkundskaber, samt tilsyn m.v.).
Lovforslaget vedtaget med 90 stemmer (V, S, DF og KF) imod 21 (RV, SF og EL).
Fremsættelse af lovforslag 23.2.2005.
 1. behandling af lovforslag 2.3.2005.
 2. behandling af lovforslag 26.4.2005.
 3. behandling af lovforslag 3.5.2005.
Lov nr. 336 af 18.5.2005.
37. Fra bemærkningerne til lovforslagets fremsættelse. Her er det skærpede tilsyn begrundet med en række tilsynsbesøg af Undervisningsministeriet på de frie grundskoler. Første besøgssrunde gennemførtes i efteråret 2000 og omfattede besøg på 20 frie grundskoler med hovedsageligt tosprogede elever. Fem skoler blev herefter sat under skærpet tilsyn, og tre af dem blev senere frataget tilsud. I 2003-04 førte tilsvarende besøg på frie grundskoler med hovedsageligt tosprogede elever, med et andet undervisningssprog end dansk og/eller med en særlig international profil, på kristne friskoler samt på Scientology-skoler, til, at yderligere fire frie grundskoler blev sat under skærpet tilsyn.
38. Undersøgelsen er gennemført af Undervisningsministeriet i 2004.
39. Folketingets forhandlinger 2004-2005, 2. samling, s. 240.
40. Folketingets forhandlinger 2004-2005, 2. samling, s. 241.
41. Folketingets forhandlinger 2004-2005, 2. samling, s. 242.
42. Folketingets forhandlinger 2004-2005, 2. samling, s. 243.
43. Folketingets forhandlinger 2004-2005, 2. samling, s. 250.
44. Folketingets forhandlinger 2004-2005, 2. samling, s. 265.

45. Frie Grundskoler nr. 6, 21.4.2005, s. 16 ff.
46. Frie Grundskoler nr. 7, 6.5.2005, s. 8.
47. Går tilbage til friskoleloven af 1855, jf. Encyklopædiens artikel »friskoletraditionen« af Th. Balle.
48. Se »Uddannelseshistorie 2004«, s. 87 ff.
49. Politiken 10.8.2005.
50. Politiken 8.6.2005.
51. Gymnasieskolen nr. 13 af 4.8.2005.
52. Undervisningsministeriets pressemeddelelse af 30.9.2005.
53. Frederiksborg Amts Avis 1.10.2005.
54. Således har Branchearbejdsmiljørådet Undervisning & Forskning august 2005 udgivet *Teamsamarbejde i de gymnasiale uddannelser* i sin serie *Psykisk arbejdsmiljø på skoler*.
55. L 106 om ændring af lov om institutioner for uddannelsen til studentereksamen, lov om institutioner for uddannelsen til højere forberedelseksamen, lov om grundlæggende social- og sundhedsuddannelser, lov om almen voksenuddannelse og om voksenuddannelsescentre og forskellige andre love. (Udmøntning af kommunalreformen, for så vidt angår det almene gymnasium, hf, social- og sundhedsuddannelser og andre ungdomsuddannelser samt voksenuddannelsescentre (VUC)). Lovforslaget vedtaget med 100 stemmer (V, S, DF, KF og RV) mod 9 (SF og EL).
 Fremsættelse af lovforslag 24.2.2005.
 1. behandling af lovforslag 29.3.2005.
 2. behandling af lovforslag 14.6.2005.
 3. behandling af lovforslag 17.6.2005.
 Lov nr. 590 af 24.6.2005.
56. Gymnasieskolen nr. 12 af 16.6.2005, s. 3.
57. Nyheder fra uvm.dk 5.
58. Undervisningsministeriets pressemeddelelse af 23.9.2004.
59. Ibid.
60. Bekendtgørelse nr. 737 om ændring af bekendtgørelse om formålet med undervisningen i folkeskolens fag og obligatoriske emner med angivelse af centrale kundskabs- og færdighedsområder (slutmål) og trinmål (Fælles mål), hvor § 2, stk. 3, nr. 4, affattes således: »4) opleve og lære om dansk litteratur og kulturel tradition og udvikling, bl.a. gennem kendskab til folkeviser, Ludvig Holberg, Adam Oehlenschläger, N.F.S. Grundtvig, Steen St. Blicher, H. C. Andersen, Herman Bang, Henrik Pontoppidan, Johannes V. Jensen, Martin Andersen Nexø, Tom Kristensen, Karen Blixen, Martin A. Hansen, Peter Seeberg og Klaus Rifbjerg.«
61. Bekendtgørelse nr. 1348 af 15.12.2004 om uddannelsen til studentereksamen.
62. Folkeskolen nr. 40 2004, s. 5.
63. Politiken 24.9.2004.
64. L 174 om ændring af lov om Arbejdsgivernes Elevrefusion. (Præmiering af ekstra praktikpladser og udbetaling af ydelser til elever i erhvervsuddannelse plus). Lovforslaget vedtaget med 83 stemmer (V, S, KF, SF og EL); 23 (DF og RV) stemte hverken for eller imod.
 Fremsættelse af lovforslag 10.6.2005.
 1. behandling af lovforslag 14.6.2005.
 2. behandling af lovforslag 16.6.2005.
 3. behandling af lovforslag 17.6.2005.
 Lov nr. 595 af 24.6.2005.
65. Dette medfører, at citater fra debatten er hentet på Folketingets hjemmeside, idet der i skrivende stund ikke foreligger en trykt version af Folketingets forhandlinger. Se for alle citater om L 174 www.folketinget.dk/Samling/20042/lovforslag/L174/
66. Politiken 24.11.2004.
67. Se for alle citater om L 174 www.folketinget.dk/Samling/20042/lovforslag/L174/
68. Ibid.
69. Fra 24.6.05 Nyheder fra Undervisningsministeriet:
70. Jyllands-Posten 22.7.2005.
71. Se »Uddannelseshistorie 2004«, s. 93.
72. Nyheder fra Undervisningsministeriet af 24.6.2005.
73. KL's høringsvar af 8.2.2005.
74. Fra KL's hjemmeside 17.8.2005.
75. Frederiksborg Amts Avis af 28.9.2005.
76. Folkeskolen nr. 25/26/27 2005, s. 8.
77. Se »Uddannelseshistorie 2002«, s. 158 ff.

78. Danske kommuner nr. 16 af 9.6.2005.
79. Fra KL's hjemmeside 19.1.2005.
80. Folkeskolen nr. 35 2005, s. 4.
81. Folkeskolen nr. 23 2005, s. 5.
82. Politiken 12.4.2005.
83. Fra Undervisningsministeriets Nyheder 13.5.2005. Følgende CVU'er har søgt om UC-betegnelsen: CVU Jelling, CVU Vest, CVU Vita, CVU Vitus Bering, CVU Sjælland, CVU Storkøbenhavn, CVU Syd, CVU Sønderjylland og Ingeniørhøjskolerne i København og Århus.
84. Folkeskolen nr. 35 2005, s. 4.
85. L 107 om *ændring af lov om Centre for Videregående Uddannelse og andre selvejende institutioner for videregående uddannelser m.v., lov om mellemlange videregående uddannelser, lov om centre for undervisningsmidler m.v. og forskellige andre love på Undervisningsministeriets område.* (Udmøntning af kommunalreformen, for så vidt angår sygepleje- og radiografiskolerne og centre for undervisningsmidler samt tekniske konsekvensændringer).
 Lovforslaget vedtaget med 96 stemmer (V, S, DF, KF og RV) mod 10 (SF og EL).
 Fremsættelse af lovforslag 24.2.2005.
 1. behandling af lovforslag 29.3.2005.
 2. behandling af lovforslag 14.6.2005.
 3. behandling af lovforslag 17.6.2005.
 Lov nr. 591 af 24.6.2005.
86. Undervisningsministeriets pressemeddelelse af 14.9.2004, der præsenterede OECD's publikation »Education at a Glance 2004«.
87. Politiken 29.8.2005.

Signe Holm-Larsen (f. 1939). Cand.pæd. i fransk. Tidligere lærer, fagkonsulent, skoledirektør og fagredaktør for sprog og pædagogik ved Danmarks Nationalleksikon. Nu chefredaktør ved Kroghs Forlag. Egen konsulentvirksomhed vedr. pædagogiske spørgsmål. Forfatter til bl.a. alment-pædagogiske værker samt undervisningsmaterialer i fransk og latin.